

حوزه هنری بوشهر

نگاهی به خور موج

حمید زارعی

پدیدآورنده: زارعی، حمید.

عنوان: نگاهی به خور موج.

تکرار نام پدیدآور: حمید زارعی.

مشخصات نشر: قم، مطبعه خرد، ۱۳۹۴

مشخصات ظاهری: ۱۴۴ ص. : ممبر، عکس.

شابک: ۱- ۸۵- ۵۷۲۴- ۶۰۰۰- ۹۷۸

وضعیت فهرست‌نویسی: فیا

موضوع: ۱. موج تاریخ.

موضوع: ۲. موج، آداب و رسوم و زندگی اجتماعی.

موضوع: ۳. شهر، ایران، خور موج.

موضوع: ۴. موج، سرگذشتنامه.

شابک: حوزه سازمان اسناد و کتابخانه ملی جمهوری اسلامی ایران

رده بندی ده جره: ۰۹۰۱۲ / ۵ / ۴۰۷۸ DSR

رده دیویی: ۶۲۳ / ۹۵۵

شماره کتابشناسی: ۸۱۴

بوشهر، میدان قدس، بلیو، انتشارات هنری، ۱۳۹۴

مصدوق پستی: ۱۷۴۹-۷۵۱۳۵ حوزه هنری بوشهر

تلفن: ۰۲۵۲۰۵۵۱-۰۲۵۲۴۰۸۳۳

www.artbushehr.ir

انتشارات مخیفه خرد

نگاهی به خورموج

حمید زارعی

مدیر دانشنامه: سید محمد حسین سیدزاده

دبیر دانشنامه: سید قاسم باحسینی

دبیر اجرایی و ناظر دانشنامه: فرید میرشکار

طرح جلد: مجید میرزایی

صفحه آرایي: نغمه ایزدپناه

لیتوگرافی و چاپ: ترام اسکندر - زیتون

چاپ اول: ۱۳۹۴

شمارگان: ۱۵۰۰ نسخه

نشانی انتشارات:

قم، خیابان صفاییه، کوچه ۳۲،

کوچه کمره‌ای، پلاک ۹۶

تلفن: ۳۷۸۳۲۱۹۸ - ۰۲۵

دورنگار: ۳۷۷۳۵۶۷۲

فهرست

- ۷ مقدمه ی حوزه هنری بوشهر
- ۹ یادداشت دبیر مجموعه دانشنامه استان بوشهر
- ۱۱ مقدمه
- ۱۳ فصل اول: وجه تسمیه
- ۱۵ وجه تسمیه
- ۱۹ فصل دوم: تاریخ و فرهنگ
- ۲۱ مقدمه تاریخی خورموج
- ۳۰ آموزش و پرورش
- ۳۳ صنایع در خورموج
- ۳۷ صنایع خورموج
- ۴۹ گویش
- ۵۱ آیین و رسوم
- ۵۷ کشاورزی
- ۶۲ کتابخانه‌ها
- ۶۴ ورزش
- ۶۷ فصل سوم: مشاهیر خورموج
- ۶۹ محمد خان دشتی
- ۷۴ میرزا محمد جعفر خان حقایق‌نگار خورموجی
- ۷۶ احمد خان دشتی
- ۷۸ میرزا محمود حامدی «حامد»
- ۸۰ محمد جواد حامدی

- ۸۳ عبدالرسول حامدی
- ۸۷ ایرج اسدی «سرگشته»
- ۸۹ حاج علی مرادی
- ۹۲ سید اسماعیل بهزادی
- ۹۵ محمدرضا صفدری
- ۹۷ سید کوچک هاشمی زاده
- ۹۹ شهید نادر مهدوی
- ۱۰۴ شهید سید میر بهزاد شهریاری
- ۱۰۷ حجت الاسلام حاج سید موسی ابطحی
- ۱۰۹ سید محمدرضا هاشمی زاده
- ۱۱۱ نسرین مظفری
- ۱۱۷ فصل چهارم: اماکن تاریخی و گردشگری خورموج
- ۱۱۹ قلعه محمد خان دشتی
- ۱۲۲ عمارت شیرینه
- ۱۲۴ حسینیه میرزا
- ۱۳۰ کوه بیرم
- ۱۳۲ چشمه آب بنگه (بنگاه)
- ۱۳۳ بقعه میر ارم شاه
- ۱۳۶ بقعه شاه ابوالقاسم
- ۱۳۸ بقعه سید دانیال
- ۱۴۱ منابع و مآخذ

مقدمه: حوزه هنری بوشهر

استان بوشهر یکی از مراکز تاریخی و باستانی ایران در کرانه‌های شمالی خلیج فارس، شمار کمی رود. این ناحیه از ایران زمین، قدمتی به درازای تاریخ دارد. بوشهر همواره در علم و ادب و تعلیم و تعلم بوده است. کتابخانه‌ها و مراکز علمی شهر «لیار» دانشگاه «سینیز»، مدارس علمی بندر «سیراف»، کتیبه‌های میخی و بقایای معابد در ی لیان در «سبزآباد» و «ریشهر»، بقایای کاخ‌ها و کتیبه‌های هخامنشی، همگی اسناد این تاریخ پُر فراز و نشیب است. معماری کم نظیر، اعتقادات مذهبی مردم، حضور اریان مختلف، وجود نخستین، آثار حمل و نقل هوایی و ریلی، وجود اولین دانشگاه، چاپخانه‌ها، باشگاه‌ها و ورزش‌های نوین، حضور نمایندگی‌های سیاسی و تاسیس این مدارس و مراکز آموزشی از قبیل مدرسه‌ی سعادت از نشانه‌های بارز این استان است. در این حوزه هنری استان در ده‌ها جلد منتشر می‌شود، کوشش شده تا همه گونه اطلاعات و آگاهی‌های تاریخی، هنری، فرهنگی، اجتماعی، اقتصادی، رجالی و مذهبی مربوط به استان بوشهر در قالب تک نگاری‌های علمی و روشمند، گردآوری، تجزیه و تحلیل و نوشته یا ترجمه شود. امید است با انتشار کامل این مجموعه، دانش‌آموزان، دانشجویان و دیگر علاقه‌مندان، منبع و مأخذ قابل اطمینانی

درباره‌ی شهر و دیارشان به دست آوردند. از آقای سیدقاسم یاحسینی نویسنده و پژوهشگر بوشهری که دبیری این دانشنامه را عهده‌دار شدند و دیگر نویسندگان و پژوهشگرانی که با این طرح همکاری می‌کنند، تشکر و از حمایت‌ها و مساعدت‌های معاونت برنامه‌ریزی استانداری بوشهر سپاسگزاری نمایم.

سید محمدحسین سیدزاده

رئیس حوزه‌ی هنری استان بوشهر

یادداشت دبیر مجموعه دانشنامه استان بوشهر

استان و بنا بر بوشهر یکی از مناطق غنی، با فرهنگ و دارای پیشینه‌ی تاریخی، فرهنگی، ادبی و هنری درخشان ایران زمین است. در این مرز و بوم کسانی ظهور کردند که شاه مسیر تاریخ ایران را رقم زده‌اند. این استان به لحاظ هنری، ادبی و فرهنگی دارای پتانسیل ذخیره‌ی باور نکرده‌ی است که حتی کسانی که سال‌هاست در آن زندگی می‌کنند، وقتی با عظمت و ابهت آن روبرو می‌گردند، دچار شگفتی و تعجب می‌شوند.

با وجود مطالعات و تکیه‌نگاری‌های متعددی که در عرصه‌های مختلف تاریخی، فرهنگی، ادبی، هنری و رجال‌شناسی استان بوشهر طی چند دهه‌ی اخیر توسط پژوهشگران و فرهیختگان بومی و محلی انجام شده، هنوز مجموعه‌ای که این خطه از ایران زمین را به طور کامل و همه‌جانبه به اهل فن یا علاقه‌مندان بشناساند، پدید نیامده و همه‌ی تلاش‌های پیشین در این زمینه، فردی و لاجرم محدود و ناقص بوده است.

مجموعه‌ای که اینک زیر عنوان کلی و عمومی «دانشنامه‌ی استان بوشهر» تقدیم خوانندگان گرامی می‌شود، تلاش دارد تا تاریخ، فرهنگ، هنر، زندگی، ادبیات، رجال و ... استان بوشهر را در قالبی فشرده اما نو، علمی و روشمند معرفی کند. کوشش شده تا هر جلد از این مجموعه را فردی بنویسد که در همان

زمینه، سال‌ها تحقیق و پژوهش کرده و متخصص و صاحب کتاب یا مقالات متعدد بوده و بر سوژه‌ی مورد نظر، احاطه‌ی کامل داشته باشد. برای ساختن امروز، ناگزیر از شناخت دقیق و بدون تعصب دیروز هستیم. مجموعه‌ی «دانشنامه‌ی استان بوشهر» یاریگر شما خواننده‌ی جوان، دانش‌آموز، دانشجویان و مردم عزیز در این راه پُر فراز و نشیب خواهد بود.

سید قاسم یاحسینی

دبیر مجموعه‌ی دانشنامه استان بوشهر

مقدمه

شهر خورموج مرکز شهرستان دشتی بر روی طول جغرافیایی ۵۱ درجه و ۲۳ دقیقه و عرض جغرافیایی ۲۸ درجه و ۳۹ دقیقه قرار دارد و ارتفاع آن از سطح دریا ۶۰ متر می باشد. این شهر تقریباً در میانه استان قرار گرفته و فاصله آن تا بندر بوشهر مرکز استان ۲۰۰ کیلومتر می باشد. خورموج دارای ۳۸ هزار و ۸۴۵ نفر جمعیت است که از این تعداد ۱۶ هزار و ۴۰۲ نفر را مردان و ۱۹ هزار و ۴۴۳ نفر را زنان تشکیل می دهد. خورموج مرکز استان مرکزی دشتی نیز محسوب می شود که در این بخش روستای محمدآباد با ۲ هزار و ۱۵ نفر، پُرجمعیت ترین و گوری با ۷ نفر، کم جمعیت ترین روستای این بخش می باشد.

آن چه باعث توسعه کمی شهر خورموج گردید، وجود منابع آب شیرین و امکانات آموزشی و بهداشتی محدودی بود که باعث مهاجرت روستاییان از اطراف خورموج و منطقه دشتی که از امکانات اولیه بهداشتی و آموزشی محروم بودند به خورموج شد، و جمعیت کنونی خورموج ترکیبی از خورموجی های بومی، روستاییان مهاجر و مهاجرین جنگ تحمیلی است ولی اکثر جمعیت شهر را روستاییان مهاجر تشکیل می دهند.

خورموج در طی دو قرن اخیر، شاهد اتفاقات مهم سیاسی، اجتماعی و ادبی بوده و هر چند در زمینه ادبیات شهره ی جنوب کشور بوده و ادیبان و نویسندگان

شهیری نیز در این منطقه ادب‌خیز ساکن بوده‌اند؛ اما تاکنون کتابی که مستقلاً به رویدادهای تاریخی، اجتماعی و ادبی این شهر بپردازد، نوشته نشده و متأسفانه تاکنون این کمبود به نحو چشمگیری محسوس بوده. دانشنامه استان بوشهر فرصتی شد تا برای اولین بار کتابی مستقل درباره خورموج نوشته شود و اگر چه ممکن است حق مطلب ادا نشده باشد، لیکن امید است گام نخستین باشد تا دیگر محققین و پژوهشگران کمبودهای حاضر را دیده و با تحقیقاتی عمیق‌تر و عالمانه‌تر کتاب‌های دیگری را پیرامون خورموج به رشته تحریر درآورند. در خاتمه از همه می‌رسانم اندیشمندان و نهادهایی که مرا در نوشتن این کتاب یاری نموده‌اند سپاسگزارم.

حمید زارعی

خورموج ۱۳۹۱